

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 30/2010-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 31. marca 2010 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka, zo sudcu Petra Brňáka a sudkyne Marianny Mochnáčovej v konaní o sťažnosti G. Š., K., zastúpenej advokátom JUDr. J. S., Ž., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 99/2003 takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva G. Š. podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 99/2003 porušené bolo.
2. Okresnému súdu Čadca prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 99/2003 konať bez zbytočných prieťahov.

3. G. Š. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Čadca povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Čadca je povinný uhradiť G. Š. trovy právneho zastúpenia v sume 245,70 € (slovom dvestoštyridsaťpäť eur a sedemdesiat centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. J. S., Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. decembra 2009 doručená sťažnosť G. Š., K. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. S., Ž., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 99/2003.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že okresnému súdu bola 22. augusta 2003 podaná žaloba o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva. Sťažovateľka je v konaní žalovanou stranou. Vec je okresným súdom vedená pod sp. zn. 10 C 99/2003.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla: *„... sťažovateľka je takmer po viac 6 rokoch od podania návrhu bez akéhokoľvek výsledku a do dnešného dna neexistuje ani prvostupňové rozhodnutie, má za to, že i naďalej vznikajú priet'ahy v konaní, dĺžka konania je neprimerane dlhá a nie je predpoklad jej právoplatného skončenia v najbližšej dobe, boli porušené jej základné práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,*

čl. 36 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, v konaní Okresného súdu v Čadci č. k. 10C 99/2003.“

Sťažovateľka podala 24. júna 2009 predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 99/2003, ktorý ju uznal za opodstatnenú.

Sťažovateľka v tejto súvislosti žiada, aby ústavný súd deklaroval porušenie jej základných práv na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 99/2003 konal bez zbytočných prietahov, priznal jej finančné zadost'učinenie v sume 2 500 € a trovy konania.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. I. ÚS 30/2010-8 z 27. januára 2010 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Ústavný súd preto využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od neho očakávať ďalšie objasnenie veci.

Na základe výzvy ústavného súdu sa podpredseda okresného súdu vyjadril k sťažnosti prípisom doručeným ústavnému súdu 15. februára 2010, v ktorom uviedol podrobnú chronológiu úkonov okresného súdu a skonštatoval, že vo veci boli spôsobené prietahy.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, a práva podľa čl. 38 ods. 2 listiny, podľa ktorého každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných prietáhov.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou EŠLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj s'ťažnosť s'ťažovateľky.

Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na nutnosť opätovného nariad'ovania pojednávania, ako aj so zreteľom na nevyhnutnosť nariadenia znaleckého dokazovania možno napadnuté konanie považovať po vecnej stránke za zložitejšie. Doterajší zdĺhavý priebeh napadnutého konania však ústavný súd nemôže

pripísať len na vrub faktickej náročnosti prerokovávanej veci. Napokon ani predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení nenamietal zložitosť napadnutej veci. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov a nie je právne zložitá.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd pri preskúmaní spisu nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by sťažovateľka prispela k zbytočným priet'ahom v konaní.

Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu uvedeného základného práva, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek skutočnosti, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04). Ústavný súd zároveň pri posudzovaní prihliadal aj na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z dosiaľ vykonaných úkonov súdu vyplýva, že v konaní okresného súdu sa vyskytla nesústredená činnosť, opakované obdobia krátkodobej nečinnosti a tiež obdobia dlhodobej nečinnosti.

Ako nesústredenú činnosť možno hodnotiť postup okresného súdu pri vyrubovaní súdneho poplatku, keď potom, ako na základe výzvy okresného súdu z 12. septembra 2003 zaplatil navrhovateľ 2. októbra 2003 vyrubený súdny poplatok 13. novembra 2003, okresný súd ho vyzval na doplatenie súdneho poplatku, keďže pôvodne vyrubený súdny poplatok nebol určený v správnej výške.

Obdobia krátkodobej nečinnosti sa vyskytovali opakovane, a to v čase

- od 16. júna 2004, keď bolo doručené vyjadrenie sťažovateľky k žalobe, do 3. septembra 2004, keď bol nariadený termín pojednávania,

- od 3. júna 2005, keď sťažovateľka navrhla svedkov, do 2. septembra 2005, keď bol nariadený termín pojednávania,

- od 6. júna 2006, keď sťažovateľka doručila svoje vyjadrenie ku zmene návrhu na začatie konania, do 14. augusta 2006, keď okresný súd rozhodol o nepripustení zmeny návrhu,

- od 25. novembra 2009, keď znalec doručil znalecký posudok, do 18. januára 2010, keď bola znalecký posudok zaslaný stranám na vyjadrenie.

Opakovane sa vyskytli prietahy pri expedovaní písomnosti zo strany okresného súdu, keď medzi ich vyhotovením sudcom a vyexpedovaním uplynul 1 mesiac (prípisy z 27. apríla 2004 vypravený až 24. mája 2004, prípis z 18. apríla 2005 vyexpedovaný až 16. mája 2005, prípis z 10. apríla 2006, ktorým sa predlžuje lehota na mimosúdne vysporiadanie, bol vyexpedovaný až 16. mája 2006). Ústavný súd opakovane rozhodol, že zbytočné prietahy v súdnom konaní môže spôsobiť aj súdna kancelária ako súčasť súdneho konania a rozhodovania, a preto aj takúto nečinnosť je potrebné hodnotiť v celkovom kontexte ako zbytočné prietahy.

V činnosti okresného súdu sa vyskytli tiež dve obdobia dlhodobej nečinnosti, a to v čase

- od 31. mája 2007, keď bolo okresnému súdu doručené oznámenie Mesta K., že prerušilo kolaudačné konanie k domu, ktorý je predmetom sporu, a čaká na rozhodnutie súdu vo veci, do 19. mája 2008, keď bol nariadený termín pojednávania na 25. jún 2008 (nečinnosť v trvaní takmer 1 rok),

- od 25. júna 2008, keď bolo pojednávanie odročené na neurčito na účely nariadenia znaleckého dokazovania, do 1. júna 2009, keď bolo vydané uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania (nečinnosť v trvaní takmer 1 roka).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 99/2003 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 99/2003 konal bez zbytočných priet'ahov.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľka žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 2 500 € z dôvodov uvedených v s'ťažnosti, poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý

vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce namietané porušenie základného práva (doterajšiu dĺžku súdneho konania, dobu preťahov okresného súdu v konaní) ústavný súd považoval za odôvodnené priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 2 000 €, ktoré je okresný súd povinný jej zaplatiť.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej právny zástupca vyčíslil v celkovej sume 245,70 € [2 úkony právnej služby po 115,90 € – 1. prevzatie a príprava zastúpenia, 2. spísanie sťažnosti, 2 x režijný paušál po 6,95 €]. Ústavný súd v súlade s ustanoveniami § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 15 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia v uplatnenej sume, teda v sume 245,70 €.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. marca 2010